

primljene publikacije

ANČIĆ M., *Putanja klatna. Ugarsko-hrvatsko kraljevstvo i Bosna u XIV. stoljeću*, izd. Zavod za povijesne znanosti HAZU u Zadru i ZIRAL u Mostaru, Zadar – Mostar 1997., 298 str.

Srednjovjekovna Bosna imala je burnu i zanimljivu prošlost usko povezanu s poviješću Ugarsko-hrvatskoga kraljevstva o čemu piše M. Ančić u studiji pod gornjim naslovom. Kako je riječ o vrijednoj raspravi prikaz knjige bit će objavljen u jednom od narednih CCP brojeva.

ARCHIVUM HISTORIAE PONTIFICIAE, sv. 35/1997., izd. Pontificia Universitas Gregoriana, Facultas historiae pontificiae, Romae, 755 str.

Broj 35/1997. AHP sadrži šest članaka (str. 7–255), tri kraća priloga (str. 257–302), osamnaest prikaza i osvrtu na djela iz crkvene povijesti (str. 303–359). Slijedi bibliografski dio (str. 361–660), te popis kratica (str. 661–683), autora (str. 684–715) i stvari (str. 715–747). Čitatelje CCP revije zasigurno će zanimati članak G. M. CROCE-a: *Un »famigerato vescovo antifallibilista«*. *Pio IX e il vescovo Strossmayer dopo la fine del Vaticano I. Con documenti inediti* (Čuveni biskup protivpapinske nezabludivosti. Pio IX. i biskup Strossmayer nakon I. Vatikanskog sabora. Neobjavljeni dokumenti; str. 161–181). Rimska kurija je po završetku Prvog vatikanskog sabora od svih biskupa i prelata koji nisu intervenirali na četvrtom saborskom zasjedanju tražila da službeno potpišu prihvaćanje dogmatske konstitucije o papinoj nezabludivosti *Pastor aeternus*, izglasane 24. IV. 1870. Đakovački biskup Josip Juraj Strossmayer, lider saborske manjine protivne donošenju spomenute konstitucije, napustio je Rim prije izglasavanja dokumenta i zadugo nije pokazivao spremnost prihvatiti ga. Njegovi osobni odnosi s papom Pion IX. bili su veoma zategnuti. Autor članka, na temelju dosad neobjavljenih vrela, navodi neke delikatne trenutke tih odnosa između bosansko-srijemskog biskupa i Pia IX. dajući ujedno važne preciznosti o Strossmayerovu držanju gledom na dogmu o papinoj nezabludivosti, koju ugledni hrvatski prelat javno prihvaća tek 1881. prilikom objavljivanja enciklike *Grande Munus* (Teška služba) pape Lava XIII. iz 1880. o štovanju slavenskih apostola sv. Ćirila i Metoda. U Vjesniku Srijemsko-đakovačke biskupije 1881. Strossmayer izričito i na jasan način izražava svoj pristanak uz dogmu o papinoj nezabludivosti izjavljujući da je iz ekumenskih razloga imao rezerve gledom na prikladnost a ne i na sadržaj konstitucije *Pastor aeternus* (usp. str. 169).

BOSNA FRANCISCANA, Časopis Franjevačke teologije Sarajevo, V (1997.), 8, 266 str.

Prošlogodišnji broj revije *Bosna Franciscana* ima i nekoliko povijesnih priloga: M. SEMREN, *Franjevci Bosne Srebrne – žrtve ratova XX. stoljeća* (str. 99–112); M. VRGOČ,

Stanko (Mirko) Vujica (1909.–1976.) (str. 113–130); J. GRBIĆ, *Etnološki diskurs prošlosti – Kukuljević u Bosni 1858. godine* (str. 145–155); D. LOVRENOVIĆ, *Bosansko srednjovjekovlje u svijetlu kristijanizacije vladarske ideologije* (Na trećem putu tzv. »monarhijske pobožnosti«) (str. 156–193); S. JALIMAN, *Odnos franjevac i dominikanaca u srednjovjekovnoj Bosni* (str. 194–203); P. MIKULIĆ, *Elementi gotike u sakralnoj arhitekturi Jajca* (str. 204–218); L. FEKEŽA – M. GAVRILOVIĆ, *Srednjovjekovne crkve u Bosni i Hercegovini* (str. 219–233); A. ŠKEGRO, *Rimska stela iz Ruševca kod Brestovskog u središnjoj Bosni* (str. 235–239). B. MATIĆ, *Dokumenti o prošlosti olovskog svetišta* (str. 266–279). *Slijede ocjene i prikazi* (str. 280–322), *kronika* (*Znanstveni skup o fra Euzebiju Fermendžinu*, Našice, 19. i 20. rujna 1997., str. 323–327) i *Nove publikacije* (str. 331–346).

JAKŠIĆ N., *Zemunik. Srednjovjekovni zadarski kaštel i turska kasaba*, izd. Muzej hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu, Split 1997., 96 str.

Godine 1997. navršilo se 350. obljetnica da je naselje Zemunik u vrijeme Kandijskoga (Kretskog) rata (1647.) oslobođeno od turske vlasti, a nakon Morejskoga rata (1684.–1699.) vraćeno u sastav tadašnje mletačke Dalmacije. Tom zgodom objavljena je gore spomenuta zanimljiva povijest Zemunika. Knjiga Nikole Jakšića osvjetljuje ulogu i značaj toga naselja u središtu Ravnih kotara do Kandijskoga rata u 17. stoljeću, što je dosada bilo relativno slabo poznato i povijesno neobrađeno (str. 5–66). Publikacija sadrži i 9 priloga koji se odnose na povijest Zemunika od 14. do 17. stoljeća (str. 67–92) te sažetak na engleskom (str. 93–94).

MANIN E., *Pro Salona*, Zagreb, Matica Hrvatska, 1994., 155 str.

Zanimljiva knjiga koja sadrži već objavljene tekstove o Saloni u znanstvenoj periodici ili dnevnom tisku, a ima tri dijela. Najprije se govori o Saloni (Solinu) (str. 9–45) uz kraći osvrt na rimsku Naronu, danas mjesto Vid kod Metkovića (str. 66–71). U drugom dijelu nalaze se tekstovi o veoma zamašnom i nezaobilaznom radu svjetski poznatog hrvatskog arheologa don Frane Bulića (75–113). Treći dio (str. 117–146) sadrži raznovrsnu dokumentaciju koja je prethodila XIII. Kongresu za starokršćansku arheologiju, održanom od 25. rujna do 1. listopada 1994. godine u Splitu i Poreču.

MANIN E., *Ave Narona*, Zagreb, Matica Hrvatska, 1997., 182 str.

O Naroni, jednom od najstarijih antičkih gradova u nas, pozabavio se E. Manin u knjižici pod gornjim naslovom. Ti radovi bili su svojevremeno objavljeni u domovini i inozemstvu (usp. str. 185). U knjizi se naglašava da je ulogu trgovišta Narone preuzeo Počitelj, zatim Gabela, Metković i konačno Ploče. (N. Cambi, str. 5–9). Autor spominje različite zanimljivosti vezane uz povijest ovoga mjesta. U *Kronici* (str. 29–67) govori se o antičkom kultu

u Naroni (str. 29–42), crkvi Sv. Vida (str. 43–57) i o otkriću antiknog hrama (str. 59–67) u ovom arheološki bogatom lokalitetu. U *Dnevniku* (str. 71–174) objavljeno je 35 zapisa od 20. svibnja do 5. kolovoza 1966, u vrijeme iskapanja spomenutog antičkog hrama u Naroni.

MELNICK R. – WOOD J., *Franjevci konventualci braća zajednice*, prijevod s talijanskog, izd. Provincijalat franjevaca konventualaca, Zagreb 1998., 143 str.

Ukusno opremljena i vrlo uspješnim color priložima popraćena knjiga s osam kraćih priloga o povijesti i duhovnosti sv. Franje i franjevačkoga reda. Na kraju (str. 140–141) je pridodan kraći povijesni osvrt o Hrvatskoj provinciji konventualaca Sv. Jeronima.

RADOVI HAZU-a u Zadru, sv. 39/1997., 334 str.

Broj 39 *Radova* HAZU-a u Zadru sadrži osam izvornih, tri stručna i dva pregledna rada iz antikne, srednjovjekovne i novovjeke hrvatske povijesti: B. ILAKOVAC, *Gradska tržnica (emporium) rimskog Nina (Aenona)* (str. 1–15); L. MARGETIĆ, *Vjerodostojnost šibenskih povlastica (1167.–1322.)* (str. 17–36); M. Ančić, *Ser Ciprijan Zaninov. Rod i karijera jednog splitskog patricija druge polovice XIV. st.* (str. 37–80); P. RUNJE, *Lazaret u predgrađu srednjovjekovnog Zadra i njegovi kapelani* (str. 81–116); S. DOKOZA, *Prilog proučavanju unutrašnjih prilika na otoku Korčuli u srednjem vijeku* (str. 117–140); Š. PERIČIĆ, *Stare mlinice zadarskog kraja* (str. 141–165); L. ČORALIĆ, *Hrvati i mletački arsenal* (str. 167–181); M. ZANINOVIĆ–RUMORA, *Stare mjere za tekućine* (str. 183–192); K. KUŽIĆ, *Migracije zagorskih obitelji navedenih u grbovniku Korjenić–Neorić iz 1595. godine* (str. 193–210); Š. PERIČIĆ, *Don Stipan Sorić (u zbilji i pjesmi)* (str. 211–242); M. DIKLIĆ, *Don Ivo Prodan prvi čovjek dalmatinskog pravaštva* (str. 243–254); T. RAJČIĆ, *Neka zapažanja o društvenoj osnovici srpskog nacionalizma u Dalmaciji* (str. 255–279); S. PIPLOVIĆ, *Družba »Braće hrvatskog zmaja« u Dalmaciji* (str. 281–292). Na str. 293–329 slijede *ocjene i prikazi* 11 knjiga s područja povijesti.

REVUE DES ÉTUDES SLAVES, izd. *Institut des études slaves et le Centre d'études slaves* u Parizu t. LXIX (1997.), fasc. 3 i 4, str. 311–715.

Prilozi ove renomirane revije posvećeni su studiju kulture, proučavanju jezika i političke povijesti slavenskih naroda.

RIJEČKI TEOLOŠKI ČASOPIS, V (1997.), 2, str. 275–452.

Najnoviji broj riječkog teološkog časopisa objavljuje predavanja drugog dana znanstvenog skupa posvećenog Visokom crkvenom školstvu u Rijeci 26. travnja 1997. godine: M.

Knjiga-katalog popraćena je brojnim veoma korisnim zemljovidima, color priložima, sažetkom na njemačkom (str. 84–86), mađarskom (str. 87–89) te obilnom stručnom bibliografijom (str. 90–94).

VLAHOV D., *Glagoljski rukopis iz Vranje u Istri* (1609.–1633.), izd. Povijesni arhiv u Pazinu, Posebna izdanja sv. 12, Pazin 1996, 197 str.

U zbirci »glagolitika« Hrvatskog državnog arhiva u Zagrebu čuva se *Zapisnik primitaka i izdataka računa bratovštine oltara Sv. Fabijana i Sebastijana... Vranja u Istri* (1609–1727). Knjiga od 95 listova prvotno je služila kao registar računa bratovštine oltara Sv. Fabijana i Sebastijana od 1609. do 1615. godine a potom kao zapisnik bratovštine Sv. Duha, Sv. Tome i Sv. Fabijana i Sebastijana od 14. ožujka 1620., kada započinje njihovo zajedničko poslovanje, pa sve do 9. studenoga 1633. godine kada je zabilježen posljednji upis glagoljicom. Knjiga je kasnije služila kao matica krštenih, vjenčanih i umrlih župe Vranje u Istri te su stoga računi bili jednostavno prekriveni. Vrijedno je spomenuti da imena i prezimena koja susrećemo u toj knjizi s početka 17. stoljeća pokazuju da se radi o hrvatskom življu. Neka od prezimena se i danas često susreću na području Vranje, što je dokaz stabilne etničke slike sjeverozapadne Istre.

VRHBOSNENSIA. Časopis za teološka i međureligijska pitanja, Vrhbosanska katolička teologija, Sarajevo, I (1997.), 2, str. 161–352.

Vrhbosnensia br. 2/1997. donosi između ostalog dva zanimljiva povijesna članka: P. BABIĆ, *Prijelaz srpskog kralja Stjepana Dragutina na katoličanstvo i pokušaj obnove crkvenog jedinstva s Rimom* (str. 257–262) i N. IKIĆ, *Strossmayer između hrvatstva i jugoslawenstva* (str. 263–285).

Marijan BIŠKUP

SADRŽAJ

RASPRAVE

- L. MARGETIĆ, Poruka i datacija tzv. Ljetopisa Popa Dukljanina 1–30
- M. BRKOVIĆ, Prostor između Solina i Trogira u diplomatskim formulama srednjovjekovnih isprava 31–52
- M. BOGOVIĆ, Put glagoljice od redovnika preko seoskih svećenika do biskupskog dvora. U povodu 750. obljetnice pisma pape Inocenta IV. senjskom biskupu Filipu (1248.)..... 53–70
- L. ČORALIĆ, Hrvati u procesima mletačke inkvizicije. V. dio: Magija i svodništvo..... 71–116
- Z. LADIĆ, O najstarijim hodočašćima iz Kotora..... 117–122
- M. BERLJAK, Susret Marka Antuna de Dominisa i Huga Grotiusa u Rotterdamu (1617). 123–136

DOSSIER: BRATOVŠTINE NA HRVATSKIM PROSTORIMA

- I. BENYOVSKY, Bratovštine u srednjovjekovnim dalmatinskim gradovima 137–160

UZ 50. OBLJETNICU SUDSKOG PROCESA A. STEPINCU – RADOVI SIMPOZIJA (II. DIO)

- J. KOLARIĆ, Alojzije Stepinac i pravoslavci..... 161–176
- S. KOŽUL, Svećenici Crkve u Hrvata žrtve progona u FNRJ nakon drugog svjetskog rata..... 177–202

PRIKAZI I RECENZIJE

- T. Raukar, Hrvatsko srednjovjekovlje: prostor, ljudi, ideje (F. ŠANJEK) 203–206
- V. Grdinić, Ilustrirana povijest hrvatskoga ljekarništva (F. ŠANJEK)..... 206–207
- Sv. Antun Padovanski i Hrvati – Zbornik radova (L. ČORALIĆ) 207–209
- J. A. Soldo, Sinjska krajina u 17. i 18. stoljeću (L. ČORALIĆ) 209–211
- K. Kužić, Povijest Dalmatinske zagore (L. ČORALIĆ) 211–213
- A. Sekulić, Hrvatski srijemski mjestopisi (L. ČORALIĆ)..... 213–215
- I. Frangeš, Geschichte der kroatischen Literatur (F. PRCELA) 215–217
- E. Kraft, Moskaus griechisches Jahrhundert. Russisch-griechische Beziehungen und metabyzantinischer Einfluss 1619–1694 (F. PRCELA)..... 217–219
- G. Neweklowsky, Die bosnisch-herzegowinischen Muslime (F. PRCELA) 219–221
- J. Strutz, Europa erlesen – Istrien (F. PRCELA)..... 221–222
- V. Novak, Martjanska pesmarica (M. BIŠKUP)..... 223–225
- M. Martinjak, Gregorijansko pjevanje. Baština i vrelo rimske liturgije (I. ŠAŠKO)..... 225–227

- PRIMLJENE PUBLIKACIJE (M. BIŠKUP)..... 228–232